

ВІДГУК

**офіційного опонента на дисертаційну роботу
Ярчук Ангеліни Володимирівни на тему
«Управління продуктивністю праці в системі забезпечення
якості життя населення», подану на здобуття наукового ступеня
кандидата економічних наук за спеціальністю
08.00.07- демографія, економіка праці, соціальна економіка і політика**

**Актуальність теми дослідження та її зв'язок з науковими програмами,
планами, темами**

Процеси глобалізації економіки та інтеграції України до світового міжнародного економічного простору вимагають суттєво нових підходів до оцінки якості життя, адже основним носієм ресурсів для праці є населення, а саме його працездатна частина. Відповідно, за будь-яких часів рівень та якість життя населення виступали найважливішими економічними показниками й водночас критеріями ідентичності рівня розвитку держав на світовій арені. Це свідчить про теоретичне значення та практичну необхідність розкриття категорії якості життя як фактора, що залежить від результативності праці та ефективної діяльності об'єктів на мікро- та макрорівні. Одним з найважливіших індикаторів діяльності будь-якої економічної системи, незалежно від її розміру і функцій, є продуктивність праці. Вона виступає основним критерієм ефективності економіки і вирішальною умовою підвищення життєвого рівня населення. Зростання продуктивності праці має винятково важливе значення для досягнення визнаних світовою спільнотою економічних, соціальних і екологічних стандартів життєдіяльності суспільства.

Отже, дисертаційна робота Ярчук А.В. «Управління продуктивністю праці в системі забезпечення якості життя населення» є актуальною та спрямована на вдосконалення концептуальних та науково-методичних основ управління продуктивністю праці та розробку на цій основі практичних рекомендацій щодо підвищення якості життя.

Як засвідчено в дисертації, вона за науковою спрямованістю **відповідає**

тематиці наукових досліджень Таврійського державного агротехнологічного університету – науково-технічної підпрограми № 3 «Формування ефективної системи менеджменту в умовах транзитивної економіки регіону» (номер держреєстрації 0116U002740, 2016–2020 рр.), в межах якої здійснено комплексне системне дослідження якості життя трудових колективів підприємств та окремих працівників, розглянуто теоретико-методичні та організаційно-правові аспекти управління продуктивністю праці та якістю життя, розроблено механізм управління продуктивністю праці в контексті системи забезпечення якості життя, визначено напрями регулювання продуктивності праці.

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації, їх достовірність і новизна

Об'єкт і предмет дослідження чітко визначені, що дало змогу автору отримати обґрунтовані наукові результати. Аналізуючи основні положення та висновки дисертації слід підкреслити їх теоретичну обґрунтованість, комплексність, самостійність та орієнтацію автора на чітке формулювання власної позиції.

Дослідження проведено з використанням законодавчих та нормативно-правових документів України, офіційних матеріалів та документів міжнародних організацій щодо управління продуктивністю праці та забезпечення якості життя населення, офіційних видань Державної служби статистики України, тематичних збірників й довідників, матеріалів науково-практичних конференцій, періодичних видань, результатів власних соціально-економічних досліджень.

Представлені в дисертації результати вирізняються глибиною та коректністю пропозицій щодо практичного використання. До найбільш суттєвих наукових результатів, що розкривають особистий внесок автора у розробку досліджуваної проблеми та характеризують новизну роботи, належать такі:

вперше:

обґрунтовано стратегічні пріоритети управління продуктивністю праці, в основу яких покладено когнітивне моделювання та аналіз складних систем взаємного впливу показників продуктивності праці та якості життя, що дозволяють забезпечити якість і узгодженість управлінських рішень, спрямованих на зростання якості життя населення; особливістю запропонованого підходу є послідовна формалізація процесів управління продуктивністю праці та якістю життя через структурування змісту та параметрів взаємної обумовленості процесів, побудову когнітивної карти, визначення сили взаємного впливу чинників, розробку плану імпульсного моделювання (С. 54-67, С. 91-107, С. 177-191);

удосконалено:

науково-методологічні основи дослідження внутрішніх зв'язків системи «продуктивність праці – якість життя» в контексті побудови дворівневого механізму управління продуктивністю праці в системі забезпечення якості життя населення, а саме: визначено потреби в управлінні продуктивністю праці, напрями її підвищення та плановий рівень зростання; систематизовано фактори макро- та мікрое впливу на якість життя; використання запропонованого механізму забезпечує реалізацію когнітивного моделювання та сценарного аналізу (С. 171-172);

концептуальні та методичні засади вимірювання якості життя населення, які передбачають виокремлення системи індикаторів якості життя (якість людського капіталу, здоров'я членів суспільства, якість житла, умови праці, доступність освіти тощо), аналіз показників, отриманих на основі самоідентифікації та співставлення їх з нормативними значеннями та узагальнення відповідних експертних оцінок; результатом є систематизація параметрів впливу множини факторів на якість життя населення (демографічні, екологічні, освітні, економічні, параметри функціонування ринку праці, охорони здоров'я, дозвілля тощо) (С. 41-43, С. 46, С. 127-147);

дістали подальшого розвитку:

зміст основних категорій дослідження: «продуктивність праці» визначається як характеристика наявних передумов розвитку економічного потенціалу з метою покращення добробуту населення, що підкреслює суспільне значення взаємообумовленості процесів зростання продуктивності праці та якості життя; «якість життя» визначається як інтегральний показник, що характеризує міру вкладання економічних можливостей суспільства в покращення значущих для населення характеристик умов життя (С. 33, С. 53);

теоретичні положення, які розкривають нелінійний характер впливу зростання продуктивності праці на якість життя: продемонстровано ознаки атипового впливу, який характеризується тим, що фактичне зростання продуктивності є проявом адаптації економіки до згорання масштабів економічної діяльності, оскільки відсутнє підтвердження впливу зростання суспільної продуктивності праці на якість життя за комплексом критеріїв, тобто зростання суспільної продуктивності праці обмежено формує економічні умови зростання якості життя населення (С. 90-91, С. 141-147);

організаційно-інституційні засади управління якістю життя, представлені у формі механізму, що включає визначені автором складові системи якості життя населення, перелік та систематизацію суб'єктів, об'єктів та методів управління якістю життя; обґрунтовано варіативність застосування управлінських рішень на основі результатів сценарного моделювання та співставлення нормативних і суб'єктивних показників (С. 161-162).

Теоретична цінність та практична значущість наукових результатів

Теоретичне значення результатів проведеного дослідження полягає в поглибленні теоретико-методичних положень та розробленні науково-практичних рекомендацій щодо управління продуктивністю праці в системі забезпечення якості життя населення.

Практичне значення отриманих результатів полягає в тому, що основні положення і висновки, наведені в дисертації, доведено до рівня методичних розробок і практичних рекомендацій, впровадження яких сприятиме реалізації запропонованих напрямів управління продуктивністю праці в системі забезпечення якості життя населення України.

Отримані наукові результати впроваджено на регіональному рівні та на рівні підприємств: в діяльності Управління соціального захисту населення Мелітопольської міської ради Запорізької області (довідка №289/03-27 від 12.12.2018 р.) – рекомендації щодо визначення пріоритетних напрямів зростання продуктивності праці та сприяння покращенню якості життя населення при розробці стратегії розвитку регіону; у практичній діяльності ТОВ «Мелітопольський автогідроагрегат» (довідка № 431-Н від 09.10.2018 р.) – запропоновано використання механізму управління продуктивністю праці та заходів з удосконалення якості життя, що сприятиме зростанню впливу продуктивності праці на результати господарської діяльності; у практичній діяльності ТОВ «ВКФ «Надія-Грандекс» (довідка № 67 від 18.12.2018 р.). – визначені основні фактори, що впливають на продуктивність праці та якість життя працівників підприємства, розроблено пропозиції щодо визначення пріоритетних напрямів діяльності підприємства з метою зростання продуктивності праці та підвищення якості життя працівників.

Результати досліджень також використовуються в навчальному процесі Таврійського державного агротехнологічного університету при викладанні дисциплін «Економіка праці та соціально-трудова відносини», «Управління персоналом» (довідка № 33-156 від 21.11.2018 р.).

Повнота викладення наукових результатів дисертації в опублікованих працях

Основні результати дисертаційної роботи знайшли своє відображення у 20 наукових працях загальним обсягом 9,50 ум.-др. арк., з них особисто

автору належить 7,55 ум.-др. арк., у тому числі 3 розділи у колективних монографіях, 6 статей у наукових фахових виданнях (із них 3 – у співавторстві), 3 статті у наукових періодичних виданнях інших держав та у виданнях України, які включені до міжнародних наукометричних баз (із них 1 – у співавторстві), 8 публікацій за матеріалами науково-практичних конференцій (із них 3 – у співавторстві). Обсяг друкованих робіт, їх зміст і кількість відповідають вимогам щодо публікації основного змісту дисертації на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук.

Дискусійні положення та зауваження щодо змісту дисертації

Оцінюючи позитивно представлену роботу в цілому, вважаю за необхідне висловити критичні зауваження, вказати на недоліки та дискусійні положення.

1. У п. 1.3 (С. 65-67) визначаються основні фактори, які впливають на якість життя, що у роботі використовуються для проведення когнітивного аналізу. Проте, запропонована система факторів, яка була обрана для розрахунків, недостатньо висвітлена і, на наш погляд, потребує змістовного обґрунтування.

2. Здійснюючи аналіз тенденцій та проблем забезпечення якості життя населення України (С. 70-91) дисертант уникнув аналізу рівня заробітної плати в економіці та регіоні, що також є індикатором якості та рівня життя, що потребує додаткових пояснень.

3. Не дивлячись на практичну цінність викладених у розділі 3 (С. 148-160) роботи результатів моделювання досліджуваних показників, варто їх доповнити чіткою економічною інтерпретацією, що суттєво підвищило б його науково-практичну цінність та стало б основою розробки конкретних практичних рекомендацій щодо управління продуктивністю праці в системі забезпечення якості життя.

4. У роботі належним чином висвітлено механізм управління продуктивністю праці в системі забезпечення якості життя (С. 171-172),

зокрема розроблений механізм дозволяє визначити, в якому співвідношенні знаходяться і повинні знаходитись продуктивність праці та рівень життя населення. Водночас, уточнення потребує його практична цінність та перелік очікуваних результатів від впровадження запропонованого механізму.

5. Більшої уваги у дисертаційному дослідженні слід було б приділити питанню визначення методів, цілей, інструментів та чинників впливу на продуктивність праці в системі забезпечення якості життя населення.

Викладені зауваження та дискусійні положення щодо дисертації не впливають на загальну позитивну оцінку представленої роботи.

Загальний висновок

Дисертаційна робота Ярчук Ангеліни Володимирівни «Управління продуктивністю праці в системі забезпечення якості життя населення» є завершеною науковою роботою, в якій автором вирішено важливе наукове завдання – розроблено наукове підґрунтя управління продуктивністю праці в системі забезпечення якості життя населення.

Подана до захисту дисертація написана науковим стилем, матеріал викладений у логічній послідовності, висновки науково обґрунтовані та підтверджуються результатами досліджень. Автореферат дисертації розкриває основні її положення та висновки, є ідентичним дисертації за структурою та змістом, а також не містить інформації, що є відсутньою у дисертації.

Зміст дисертаційної роботи відповідає обраній темі, забезпечує досягнення поставленої мети і вирішення завдань дослідження та відповідає вимогам п. 13 «Порядку присудження наукових ступенів».

Ступінь наукової новизни отриманих результатів, теоретичне і практичне значення, достовірність отриманих висновків і рекомендацій, актуальність теми дослідження дозволяють зробити висновок, що дисертаційна робота «Управління продуктивністю праці в системі забезпечення якості життя населення» відповідає вимогам «Порядку

присудження наукових ступенів» (за пунктами 9, 11, 12, 13, 14), затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 24.07.2013 р. № 567 (зі змінами, внесеними згідно з Постановами Кабінету Міністрів України № 656 від 19.08.2015 р., № 1159 від 30.12.2015 р. та № 567 від 27.07.2016 р.), а її автор, Ярчук Ангеліна Володимирівна, заслуговує на присудження наукового ступеня кандидата економічних наук за спеціальністю 08.00.07 – демографія, економіка праці, соціальна економіка і політика.

Офіційний опонент:

кандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри управління персоналом
і економіки праці

Хмельницького національного університету

О.О. Чернушкіна

Підпис к.е.н., доцента О.О. Чернушкіної засвідчую:

Учений секретар Хмельницького
національного університету
к.т.н., доцент

Л.І. Тебляшкіна

15.05.2019 р.